



PERIÓDICH DE SENAL, ARTÍSTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any I

Barcelona 10 de Setembre de 1880

Núm. 7

PREUS DE SUSCRIPCIÓ					Se publica 'ls dias 10, 20 y 30 d' cada mes	EDITOR-PROPIETARI CARLOS SANPONS Y CARBÓ UNIO, 28 BARCELONA	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR		
ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES	ANY			SEMESTRE		
Espanya y Portugal	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals			Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
Paissos de l' Unió Postal	76 »	40 »	»	»			Filipinas, Méjich y Riu de la Plata	6 » »	3'50 » »
No 's servirà cap suscripció que no 's pagui per endavant							Y en los altres paissos, los preus d' Espanya y además lo franqueig		

SUMARI

TEXT. — CRÓNICA GENERAL, per J. Franquesa y Gomis. = NOSTRES GRABATS, per Eduart Tàmaro. = UN ESTRENO DESGRACIAT, per Conrat Roure. = A LA MORT DE VICENS BOIX (poesia), per Melcior de Palau. = BRESCA DEL COR (poesia), per Baldomeu Solá. = SECCIÓ DE NOVAS. = SECCIÓ DE BELLAS ARTS, per Arthur Gallard.

GRABATS. — DON VICENS BOIX Y RICARTE † en Valencia lo 7 de Mars de 1880. Dibuij de Casteluchó; grabat de Moracho. = LO TRAJNER CATALÁ. Tipo pres del natural per S. Gomez; grabat per E. Gomez. = VAN DYCK Y LO COMPTE DE BRISTOL. Dibuij de Garcia; grabat per Fusté. = LA ESPANYA INDUSTRIAL. Dibuij de Woodmason; grabat per Trauer.

CRÓNICA GENERAL

Las últimas disposiciones relativas á l' ensenyansa contingudas en lo Real Decret del 13 d' Agost van sent publicadas ó comentadas en los periódichs ara que s' atansa l' obertura del nou curs académich y que per lo mateix excitán l' atenció dels que s' interessan per que la cultura general d' Espanya sigui tinguda en augment de prestigi y consideració.

Decret anunciat ja tan temps feya, pensavam que vindria d' un cop á portar á la ensenyansa las saludables reformas de que tan necessitada n' está en nostre concepte y hem de confesar que nos havém enganyat per complert. Lo nou decret en sustancia no ve sinó á modificar lo número d' assignaturas en las facultats y aixó al fi y al cap no es cap remey per curar la defectuosa organisació general de l' ensenyansa. L' augment d' assignaturas en algunas carreras, lo que farà, tot lo més, será posarlas més caras y ménos aseguibles als estudiants, fills en sa majoria de familias de fortuna modesta, que ben clar diu l' observació més senzilla que la ciencia no s' ha fet pas regularment pels millonaris. Si 'l Govern creya qu' eran



DON VICENS BOIX Y RICARTE
† en Valencia lo 7 de Mars de 1880
DIBUIJ DE CASTELUCHO — GRABAT PER MORACHO

necesarias de tot punt (lo qual nosaltres neguém rodonament en molts d' ellas), enhorabona que las posés; pero devia ferho sens aumentar lo valor de las matriculas que no volém pensar qu' hají creat l' instrucció pública per ferne també un negoci.

Los Guberns anteriors al de la Restauració foren més lógichs en aquest punt. Fixavan un tant per la matrícula d' un any y l' alumno pagava lo mateix desde dos á quatre assignaturas que prenia segons la disposició ab que 's sentia per cursarlas. Ara no: lo preu de matriculas es de un tant molt crescut per cada assignatura y anarne posant més cada dia tant sols perque li produheixin més, té en bona fé ben poca gracia. Y no se 'ns diga que ho explica 'l déficit ab que resulta 'l Govern ab las entradas que li produheixen los drets d' inscripcions en las Universitats é Instituts: aqueixa consideració no té per nosaltres cap valor, primer perque la estadística universitaria nos diu cad' any que las tornas no son per cert cap cantitat arruinadora y després, sobre tot, per que no creyém que las pérduas que l' Hisenda puga tenirhi sigan d' aquellas que dolgan per lo inútils y dignas de tirárseli en cara.

Aixó per lo que diu lo decret: ara per lo que no diu més serias son las recriminacions que mereix, ja que no sols no cura cap dels mals de que 's ressent l' ensenyansa sino que ni 'n parla com si no existissin. Nos referim á las ridiculas trabas imposadas als escolars per la vigent ley d' instrucció pública mantingudas y respectadas per lo nou decret.

No parlém dels alumnos de segona ensenyansa que per sa tendra edat y tendencia á la distracció se fan dignes de las restriccions escolásticas que la ley fixa y que nosaltres aprobém casi en un tot. Pero es natural, es serio posar en lo mateix nivell als alumnos de facultat major? Es racional fer rejir lo mateix reglament per noys de deu anys que per homes de trenta? Que l'

alumno vaja á classe, que 'l catedràtic passi llista com si revistés una companyia de soldats, qu' á tantas faltas esborri de la llista al dexeble, que 'l esborrat no puga examinar-se sino per Setembre y no tingui opció á notas, que lo mateix succehexi á qui estudia lliurement ó s' haji matriculat per Octubre, ítem més doble pago de lo dels matriculats per Setembre, tot aixó en los que cursan carrera, es sério, es digne y es formal? Y com han d' arretglarsho los qu' están ocupats en una farmacia ó despaig d' advocat per assistir á totes las clases en algunas facultats que las moltas asignaturas los fan passar casi tot lo dia en la classe? Es qu' á Espanya no pot cursar una carrera sino lo que no tinga res més que fer? Y si un advocat ó un metje, per exemple, volen seguir una nova facultat no han de poguer exercir la seva carrera sino volen exposarse á no esser examinats á no ser per Setembre y no tenir més que *Aprobado* ni que siguin uns Sénecas! Y tot aixó diu que 's fa per respecte al magisteri y dignitat de la ensenyaña? Oh portentosa perspicacia de la gent qu' ocupa ministeris!

Veritat es que 'l bon sentit de alguns catedràtics supleix al de la lley y al del ministre dexant sens efecte tan puerils disposicions que dificultan lo progrés intelectual d' Espanya, pero lo cert es que 's posan en una situació perfectament ilegal, situació que pot un dia ferlos més difícil l' actitud dels massa dócils á la lley y tan per axó com per obrir més vies á la ilustració, com per corretgir molts altres defectes de la legislació vigent, que si vingués á tom senyalaríam de bona gana ab nostre pobre criteri, convé una reforma en l' ensenyaña feta ab alta penetració y detingut exámen que 'ns posi bé als ulls de tothom.

No som partidaris del abús de la llibertat en l' ensenyaña com no ho som de cap abús. Sempre recordarém ab pena una disposició del govern demanant la *major lenitat possible* en los exámens de cert curs com recordarém sempre ab vergonya l' ordre donada per un Director d' Institut volguent que 's aprobés á tothom en quantas asignaturas se volgués presentar á fi de desacreditar la llibertat d' ensenyaña. Pero d' aixó á estancar-la dins d' uns límits ridícols per lo rigoristas hi ha entre mitg lo que la prudencia y 'l bon càlcul troban acertat y digne de mantenirse.

Reconexém las dificultats que porta 'l precisarho be pero ni 'l decret de la Restauració que no havia de durar més que en caràcter d' interinitat estava en lo just, ni las novas disposicions publicadas revelan tampoch per desgracia designis de posarhi un bon remey.

Esperém ara la definitiva lley d' Instrucció pública, segons se diu, próxima á surtir.

Las noticias que nos ha dut lo correu dels terratremols de las illas Filipinas ocorreguts lo 18 de Juliol han vingut á dárloshi una gravetat superior á quant se sabia per telégramas.

A las 12 y 40 minuts de la tarde se sentí en Manila un tremolor d' oscilació, trepidació y de rotació á la vegada no sent posible consignar los moviments del péndol per sa varietat y moltitud. La consternació fou inmensa. *El Comercio*, periódich de Manila, la lamenta á en aquets térmes: «Renunciém á pintar l' estat dels ánims ahir, en los moments del terratremol, després, avuy y durant molts días. Bástens reproduhir una terrible pero eloquentíssima frase que sentirem al senyor Cónsul americá: *hem viscut deu anys en un minut*. En efecte la frase enclou una gran veritat; nostres esperits han envellit deu anys en aqueix curtíssim espay de temps!... Dem gracias á Deu de que 'l fenómen haja ocorregut á l' hora que tingué lloch! Quántas víctimas si hagués sigut á mitja nit...!»

Y es veritat: horrorisa aqueixa última consideració del colega. Succehint al cor del dia la gent tingué temps de llansarse al carrer, que d' altra manera casi tota la població de Manila, Cavite y altres punts haurían desaparecut per sempre: baste dir en comprovant d' aixó que en Manila s' ensorraren Iglesias, torres, tuguris y fins carrers sensers y qu' en poch ó en molt no hi ha cap casa que no haja rebut.

Una horrible catástrofe, mostra tristíssima de quan funestas conseqüencias pot produhir molt sovint la imprevisió humana, ha vingut á omplir de dol y de consternació á cent ignocents familias y á aumentar la llarga llista de las nostras desventuras. Nostres bons lectors ja entendrán que 'ns referim al enfonzament del pont volant de barcas sobre l' Ebro y á la vora de Logronyo, ocorregut en lo dia 1 d' aquest mes á las quatre y mitja de la tarde en l' acte de passarhi un batalló del Regiment de Valencia. Los telégramas primer, y després la premsa diaria han anat detallant punt per punt aqueixa esgarriposa hecatombe ab descripcions que gelan la sang y arrencan las llágrimas de quants se interessan per conexe complerta l' historia de tan gran desgracia.

No volém ocuparnos de la precipitació é imprudencia ab que s' utilizá aqueix pont, fet per suplir lo provisio-

nal fundat sobre 'l vell, que dias avans s' havia enfonsat; delicadíssim es inculpar á ningú y no hem de ferho quant prou terrible pena deu pasar si existeix qui li remordeixi la conciencia de descuyt y poca previsió, y quant los fets están en sumaria.

Sembla no obstant que no 's deu l' enfonzament á haverse romput lo fiador com se creya al principi, sino á la impetuosa corrent que al batre la part dreta del pont li doná tal sotragada que 'ls infelissos soldats guiats per l' esperit de conservació, se precipitaren á la part contraria y 'l desnivell del pes lo feu cedir cayent tothom al agua: fou lo terror qui terminá l' obra comensada per la desgracia. ¡Espantosa escena! La barca s' enfonzá arrastrant á quants estaban damunt d' ella, una massa compacta d' homes 's removia per lo fons del riu cercant ausili los uns ab los altres y arrapantse, estrenyentse en desesperats esforços no feyan sino més segura la perdicció general; als uns lo cop de la cayguda los dexava estabornits é impotents per intentar sa salvació, als altres lo pes fexuch de la cartutxera y de la motxilla los atreya avall al intentar de salvarse nadant, y als pochos minuts de brega tan desigual y tan horrible suraban per la superficie de las aguas una multitud de rossos y d' arreu militars, tristes despullas dels qu' engolits per la corrent acabavan d' ofegarse. A las set del vespre comensá l' extracció dels cadáveres, y á la ronjenca llum de las atxes de vent se passá la nit en aqueixa operació trovantse que arribá lo número de las víctimas á go.

¡Quanta joventut malaguanyada! ¡Quants pares y quantas familias llensadas per sempre més al infortuni perdut inútilment lo cer objecte de las sevas esperansas! La ploma cau de las mans al considerar una mort tant sense gloria en una colla d' infelissos autómatas y que tan fàcilment haguera pogut evitarse obrant ab una mica ménos de lleugeresa.

Deu vulga portá 'l consol á tanta famil' a afligida com plora ab llágrimas de sang aqueixa gran catástrofe y servexi al menos de llissó als que tenint una munió de homes, esclaus de sa paraula y de sas ordres, no obran sempre ab la deguda previsió que ha de ser tal volta la primera qualitat pera féls aptes per ocupá aquell lloch, que hauria de ser de responsabilitat tremenda.

La Direcció nombrada per organisar las firas y festas de la Mercé, acaba de publicar lo programa per lo que se regiran aquestas. Nostres lectors poden veuren un extracte en altre part de aquest número y sa sola lectura los indicarà l' activitat y bon zel mostrats per la digne comissió qu' en tan pochos dias s' hagut d' encarregar de arretglarho tot.

Axó no vol dir que no 'ns temém lo mateix resultat per las festas d' enguany que per las dels anys darrers. En primer lloch creyém que per fer una cosa digne de Barcelona y qu' atregui als forasters no ha de sé alló de pensarsho tot á última hora com succehex cad' any: sempre arrivém al Juliol y fins al Agost no tan sols no tenint cap preparatiu fet, sino ni sabent si 's farán festas. Mes la rahó principal no es aquesta sino que ha d' aná á trovarse en la fredor y en la falta d' entusiasme dels barcelonins, siga perquè 'ls temps no van prou be per festas, siga perquè las de la Mercé, fa pochos anys ideadas, no s' han fet encara prou populars. Avuy per avuy encara las verdaderas firas y festas de Barcelona son las de Nadal y es perque van acompanyadas de la tradició, perque ja las havém heretat y han vingut á formar part de la vida del nostre poble. Per aqueixa mateixa circumstancia es que cada any son tan celebradas las festas de Saragosa per la Verge del Pilar, pogueutse dir que no hi ha un sol saragosá que no hi prenga part ab entusiasme, y sols axís es com resulta una cosa lluhida y una festa espléndida que cada vehí de per sí espera tot l' any ab gran desitj qu' arribi per entregarse de plé al goig, á la distracció y á l' alegría. Mentres no passi temps ó no 's popularisí més lo Patronat de la Verge de las Mercés ja que los Patronats de la Verge ó dels Sants son lo pretext quan no la causa de totes las festas majors de Catalunya, será molt difícil que la de Barcelona se sostingui ab bona vida. Y ja que la cosa s' ho val, enteném que deu constituirse quant ménos una Comissió permanent que ho trevalli tot l' any ideant medis per popularisarlas ramificantse per los diferents barris de la nostra ciutat á fi de que cad' any aparexi tota guarnida y puga tot lo vehinat gosar d' espectacles ben distribuïts en proporció á l' importancia de cada carrer.

De tota manera desitjém bon cert á la Direcció y bon resultat en lo que 's proposa, y voldríam nosaltres com los primers que de sos trevalls ne surtisen unas festas ben lluhidas y dignes de Barcelona. Si 's logrés animar lo vehinat encara 's podria fer cosa de profit; ara, si axó no pot obtenirse, no cal enfilárselas dant la culpa al un ó al altre. Quant lo poble no s' hi entusiasma, del mal resultat de unas festas no 'n té la culpa ningú.

J. FRANQUESA Y GOMIS.

7 de Setembre de 1880.

NOSTRES GRABATS

DON VICENS BOIX Y RICARTE

Notable é influent per molts conceptes en los moderns estudis històrics y literaris d' Espanya, don Vicens Boix y Ricarte nasqué en Xátiva als 27 d' Abril de 1813 y trasmesa la noticia de sa mort com per una comoció eléctrica per tots los àmbits de la península, als pochos dias publicá en Francesch Fayós en las columnas de *La Renaixensa* preciosas noticias biográficas de las que en bona part preném las presents apuntacions.

En lo mes d' Agost de 1827 se presentá á la pobre familia Boix una comissió de P. P. Escolapis, pera suplirli que son fill de 14 anys, que tantas probas d' aplicació tenia ja donadas en sas escolas, prengués l' habit de sa religió, com en efecte lo vestí en lo mes de Novembre; fou destinat á l' ensenyaña popular y ab son company d' hábit en Joan Arolas, traduhí la vida de Santa Filomena trevall que fou molt aplaudit.

Sobrevingudas las evolucions políticas de 1835, en 1837 abandoná l' hábit y viatjá per Europa ab lo càrrech de Secretari del Marqués de Bellisca.

De retorn desempenyá diferents càrrechs en la Milicia nacional, en lo Govern polítich y en la Junta de salvació de Valencia y de 1839 á 1843, escrigué alguns dramas y opúsculs que foren molt ben rebuts. En Octubre de 1843 fou anomenat Rector del Real collegi de nobles de Sant Pau. En Abril de 1844 fou comissionat pera formar un catàlech de tots los monuments y objectes artístichs de Valencia é individuo de la comissió encarregada de transformar l' antiga é històrica capella dels Reys del convent de Sant Domingo en panteó pera los valencians célebres. En lo mateix mes de 1845 fou anomenat individuo de l' Institut històric de Fransa y en lo propi any publicá sa important *Historia de la ciutat y regne de Valencia*.

En 1847 fou anomenat per oposició, Catedràtic d' Historia en la Facultat de Filosofia y avans havia desempenyat las cátedras de Llatí y Retòrica y Poética. També desempenyá Boix lo càrrech de censor de teatres y ademés numerosas é importants comissions científicas y literarias.

En 1853 fou anomenat academich corresponent de mérit de l' Academia espanyola d' Arqueología, corresponent de la de l' Historia y sóci corresponent dels Instituts arqueològichs de Roma y de Berlin.

En la ja citada noticia biográfica, se fa una detallada enumeració de sas obras entre las que ademés de las ja citadas tenen peculiar interés, uns *Apuntes històrics sobre los fors de Valencia*, la *Noticia històrica de las capellas de Sant Vicens Ferrer, de Sant Vicens y de Sant Domingo*, l' *Historia dels carrers de Valencia*, unas *Memorias de Xátiva*, altres de *Sagunto*, una *Noticia dels artistas valencians* y ademés de sas obras científicas y produccions dramáticas, escrigué considerable número de folletos, discursos y altres composicions la major part en castellá.

En 1877 pronunciá un notable discurs de gracias com á Mantenedor dels Jochs Florals de Valencia; y entre las distincions que li foren otorgadas se conta la de Comanador de l' órdre d' Isabel la Católica y la de cavaller de Cárlos III, contant ademés ab la creu de primera classe de l' órdre civil de Maria Victoria.

Era també don Vicens Boix, director de l' Institut de 2.^a ensenyaña de Valencia, President de l' Academia de Sant Cárlos é individuo de la Comissió Provincial de monuments històrics y arqueològichs de Valencia, etc.; y entre nosaltres en que era justament apreciat son mérit, ab molt honor se contava entre los distingits sócis honoraris de l' *Asociació catalanista d' excursions científicas*.

Detallar ab major precisió los rellevants mérits de Boix, y sa influencia en lo renaixement científich y literari tant ufanós en nostres dias, deu esser objecte d' un detingut estudi biográfich, treball que entre altres temim entés que 's proposa fer l' *Asociació del Rat Penat* de Valencia, desde que ocorré sa mort en 7 de Mars del corrent any.

LO TRAJINER CATALÁ

Un dels tipos menos vulgarisats de nostre terra, es lo trajiner catalá, adoptat per assumptó d' altre de sos estimats quadros de género, per en Simón Gomez que tantas esperansas deixá frustradas ab sa inesperada mort.

Perfecte modelo d' alta estatura, robusta y sanguínea complexió com la major part dels pagesos de la provincia de Girona y de l' Ampurdá, lo trajiner catalá no te generalment la colradura y tosquetat en lo vestir propia dels conreadors de la terra, es per lo contrari de freschs y bons colors, vesteix esmeradament, no deixa may de portar son ganibet en la faixa y un bastó que maneja destrament, fuma un qu' altre cigarret mentres guia sas adzembles y segur de son bó y regular pás ale-

gra lo camí ab algunas cansonetas de sencill compás sens altre acompanyament que lo campaneitg dels numerosos picarols de sos matxos. Aquets generalment alts y de fortas camas, concixen la més petita inflexió de sa veu y argullosos ab l' enflocat y vermell borlatje de sa capsada, pitral y bast, caminan ab tota regularitat per los m'as arriscats senders, suportan ab tota docilitat las morrallas d' espart que 'ls hi clouhen la boca, lo calor de la gran chapa de llautó que pica á cada pas sa front y lo pés generalment considerable de la fardamenta que carrega son lhom.

Semblant al trajiner catalá, es lo tipo del trajiner andalús; més aquest á las armas defensivas del primer, agrega generalment lo retaco ó trabuch, fuma enormes tabacos purs, acompanya sas cançons ab la guitarra, y no cal dirne per lo conegut, que aixís com las cançons del primer tenen per tema alguna llegenda de la terra, aventura novelesca, ó l' hermosura de son país; las del últim ordinariament versan sobre l' amor y sas peripecias, aventuras de bandolers, romansos moreschs ó extraordinaria relació d' algun miracle. Las flocaduras dels matxos del trajiner d' Andaluçia, son també vermelles, si be encara més vistosas y complicadas com més proximas á la tradició moresca á que abduas deuen son origen y com á singular distinció hi ha la de que en las dels matxos catalans may hi falta en lo darrera de la sella brodada de colors sobre drap vermell l' imatge de Sant Antoni, que no es ordinariament la del Abad, sino del de Padua.

Altres molts tipos populars com la gitana, lo corneeta, etc., pintá lo destre pincell de Gomez, ab aquella propietat de detalls y precisió de conjunt que s' admira en lo del trajiner catalá que adorna lo present número; y per sas rellevants dots y ben entés coneixement del delicat art en que sobresurtia, fou llargament sentida la prematura mort del pintor jove encara y quals primers fruits eran tan recomenables.

L' ovació feta á sas despullas, lo testimoni de la premsa en complerta unanimitat, las sesiones conmemorativas en son honor distingintse entre ellas las celebradas per l' *Associació catalanista d' excursions científicas* y per l' *Ateneo Barcelonés* y l' escollida y sumament visitada exposició de sas principals obras en l' estamperia de París, son altres tantas provas de l' estima conseguida per lo pincell de Gomez que reunia seguritat y manera propias, segons ho demostren encara estimadas obras d' alguns de sos deixebles que acertadament se complauien cercant sa imitació.

VAN DYCK Y LO COMPTE DE BRISTOL

Nasqué Antoni Van-Dyck en la ciutat d' Amberes als 22 de Mars de 1599, essent son pare mercader de telas, si be avans havia sigut pintor-vidrier en Bois-le-Duch en Holanda, sa mare Maria Cupers fou distingida per sos notables travalls d' agulla, atribuentselhi molta part en lo despertament del bon gust estètic que desde jove manifestá son fill. Entrá aquest á 11 anys en la escola de Henrich Van Balen y en 1615 conseguí entrar en l' obrador de Rubens, que ocupaba lo primer lloch entre los pintors d' Amberes. Allí descollá promptament entre tots sos deixebles y habent estudiat perfectament l' estil de son excelent mestre, aquest se transparentá sempre en totas sas obras, magistrals per son correcte dibuix, per sa bona disposició y per la magnífica gradació de son colorit.

Aquestas son numerosas y de variats estils; son molt notables algunas de assumptos religiosos é històrics y entre aquests no poden olvidarse los retratos de Carlos I d' Inglaterra, lo de sa muller Henriqueta de Fransa y lo de sos fills, testimoni irrefragable de que además del nombrament de pintor de cámara, segons diriam avuy, fou Van-Dyck moltíssim estimat en aquella cort, en termes de que li fou concedida residència especial. Lo mateix Carlos I li regalá una magnífica cadena d' or ab son retrato esmaltat que usá ordinariament lo distingit pintor; y com baix tots conceptes eran patents sos mèrits y lo coneixement que tenia de las escolas italianas llavors, en gran favor, y que ell havia visitat detingudament á Roma, Venècia, Parma y Génova, relacionatse ab Tiziá y Pau Veronés; los primers cavallers y damas de la cort d' Inglaterra se disputaban l' honor de que Van-Dyck fés son retrato, tasca que desempeyaba sempre ab lo millor éxit y cada dia ab més aplaudiment.

Altre d' aquests retratos en que figura lo compte de Bristol vestit de blanch, ab una riquíssima valona de blonda, y además lo mateix pintor ab vestit de seda negra, molt atildat segon era sempre son estil, puig per aquest motiu se anomenaba lo pintor cavalleresch, es lo que reproduch nostre grabat copia del quadro que sots lo número 1407 figura en nostre Museo nacional de Pintura, essent sa alçaria de 4 peus 2 polsadas y sa amplaria de 5 peus 2 polsadas.

Transparentantse sempre, segons queda dit, en las obras d' Anton-Van-Dyck l' estil de son mestre Rubens, totas poden citarse com capdals en son género, y la pos-

teritat ha fet justicia á la bona memoria de l' insigne pintor que morí en sa mencionada residència de Blackfriars als 9 de Desembre de 1641.

LA ESPANYA INDUSTRIAL

Universalment coneguda es dintre y fora d' Espanya per la bondat de sos artefactes la magnífica fàbrica d' estampats anomenada l' *Espanya Industrial*, qual instal·lació en Sans en 1847 se deu principalment á l' iniciativa dels intel·ligents y emprenedors germans Muntadas. Son primer proposit fou lo d' establir grans fàbricas en diferents punts de la Península, mes reduhint lo capital invertidor que fixaren en 50 milions á 32 milions fundaren sols la de Barcelona en lo terme de Sans de que doném la perspectiva.

Extractant los datos adhuits en altres publicacions podém consignar que l' *Espanya Industrial* ab sos grandiosos y ben disposats cossos d' edifici ocupa un espay de 73,000 metros quadrats, disposa de vuyt màquines de vapor de la forsa de 700 cavalls, te en moviment 42,000 fusos y 1,000 talers, transforma anualment 700,000 kilògramos de cotó, consum 7,000 toneladas mètricas de hulla, entrega al mercat 300,000 pessas de teixits y ocupa uns 1,700 operaris.

La bondat de sos productes, cada dia més perfeccionada ha sigut reconeguda y premiada en las exposicions de París de 1867 y 68, de Viena, Filadèlfia y altres y no sols per sa contextura sino per sos dibuixos, permanència de colors y demás calitats que avaloran los teixits de las millors fàbricas, los de l' *Espanya Industrial* competeixen ab ventatja entre los demás del país y de l' estranger.

Las transformacions de l' industria entre nosaltres, se troban perfectament explicadas en la *Memoria que sobre las causas que han impedit lo desarrollo y motivat la decadencia de l' industria en Espanya y medis que deurian aplicarse pera fomentarla*, escrigué l' il·lustrat don Antoni Bech y Pujol y que fou premiada en lo Concurs obert per l' *Ateneo Barcelonés* en 1869; la qual te per tema aquell célebre aforisme de Jovellanos: «La industria d' un Estat sens agricultura será sempre precaria. Sens l' industria y comerç, la mateixa agricultura será desmayada y pobre.» En aquesta memoria además de multiplicadas citas del inolvidable senyor Güell y Ferrer en sos folletos y altres apreciables escrits, se fá menció de que en 1821 las fàbricas de Alcoy comensavan á competir ab las estranjerias en la fabricació de panyos, fins que foren destruhidas per un desatentat motí; anyadeix que en 1827 se establí en Catalunya la primera fàbrica moguda pel vapor y anava prosperant l' industria, fins que sobrevingueren los aconteixements polítics de 1835. Consigna també que lo consum de cotó que en 1834 en que la fabricació sols contaba ab petits edificis, era d' uns 7 milions y mitj de lliuras y s' elevá en 1856 á 60 milions, de manera que segons lo càlcul que atinadament dedueix, en l' espay de deu anys Barcelona tingué en dita industria un augment asombrós de més d' un 400 per 100, adelante sens exemplar y que possá l' Espanya en tercer lloch entre las nacions d' Europa que manufacturaban cotó ó sia després d' Inglaterra y Fransa, no quedant tampoch resegadas las industrias llanera y sedera. Demuestra luego que Inglaterra primerament proteccionista se convertí paulatina y metòdicament en lliure cambista segons ho demanavan sos interesos, verificantse sos progresos en benefici del consumidor, com deya lo senyor Güell; y si la base de dit sistema es justa en abstracte y considerat en conjunt lo género humá pot deixá de serho per rahó de circunstancias especials dels pobles á que s' aplique, y per lo tant son objecte es un bell ideal irrealizable segons en sas excelents lliçons d' Economía política consigná lo distingit catedràtic don Ramon Anglases. Si fós possible diu també lo senyor Bech, que cada nació tingués un género especial de producció, lliure de competència per sa baratura y calitat, suficient per son desarrollo pera procurarli ab lo cambi los articles y productes de que per altre part estés faltada; llavors podrian obrirse los mercats y establirse lo comerç lliure entre tots los pobles. Mes com aixó no es possible... lo resultat de la lluyta seria la destrucció no compensada de certas produccions que constitueixen avuy l' element de vida interior de molts païssos.

Aixís ho ha entés la majoria d' industrials espanyols sens aferrarse á un mal imaginat exclusivisme y per aquesta senda han seguit desarrollantse, fins arribar al estat floreixent que avuy dia tenen las fàbricas de teixits de cotó, estampats, indianas, cretonas y percales, imitació dels géneros estrangers, de don Joseph Ferrer y Vidal; la de teixits de cotó, estampats en mocadors dits Andrinópolis y color de rosa, que no tenen rival en Espanya, del senyor Monteys y Companyia, la de teixits de cotó, estampats, indianas y cretonas dels senyors Ricart y Companyia, y las altres de teixits de cotó, estampats, mocadors, indianas y cretonas dels Srs. Lucena y Companyia, Ramon Marqués, Joseph Palou, Joan Masriera y Sobrino, senyors Saladrigas germans; Biosca

y Companyia; Bonaplata y Nadal; Eduart Borrás; Pau Casades; fills de don Geroni Juncadella; Joseph San Salvador; Serra y Bertran; don Francisco Romeu y Tort; don Matheu Torelló y Companyia y don Joan Achon, totas á qual més importants; distingintse en las especialitats ditas de dol, las dels senyors don Manel Bertrán y don Joaquim Casas.

Altre dels timbres honrosos d' aquests laboriosos industrials, es lo de haber ajudat sempre als treballadors sens reparar en sacrificis, com ho feren espléndidament los senyors Muntadas, convertin en Hospital l' *Espanya Industrial*, durant l' invasió del cólera l' any 1865, conseguint la curació d' un 95 per 100 dels atacats. Per sa part los laboriosos operaris, no han escassejat sas mostras de gratitud, y entre altres y repetidas ocasions, ocorreguda en 4 de Mars d' aquest any la mort de don Joseph Anton Muntadas, lo portaren á brassos y en número per demás considerable li tributaren una cordial expressió de dol y bona memoria, per demás imponent pel número y conmovedora per sa espontaneïtat.

EDUART TÁMAGO.

UN ESTRENO DESGRACIAT

(ESCENAS DE TAULAS EN FORA)

Qui no s' ha trobat en lo Teatro Catalá 'l dia en que s' estrena un' obra, no ha vist lo món per un forat.

Jo, que no falto á cap estreno, puch contarlos hi tot lo que en ells passa de taulas enfóra y també lo que succeheix de taulas endins; pero aixó últim m' ho guardaré per un altre dia que vingui á tom, que per avuy ja tinch prou tasca en explicar lo primer.

Las escenas que vaig á descriure son copiadas del natural, pero com precisament esculleixó un estreno desgraciat, me callaré 'l títol de l' obra y 'l nom del autor, si be crech que no es pas aquest y aquella 'ls que en semblants casos fan lo paper més reprensible. Los que més deurian ressentirse de que se 'ls posés en evidencia, son aquells, als qui tampoch anomenaré, que oblidantse de que 'l teatro es un temple del Art, se comportan de manera com si no sapiguessen lo que es *art*, ni lo que es *temple*.

Anem al grà.

* *

¡Que n' hi ha de gent coneguda en una primera representació! Poetas catalans, dramàtics y no dramàtics, crítics periodistas, actors, catalanistas, correspondents de periódichs forasters... ningú hi falta. Y tots aquestos hi entenen, l' un perquè fá versos, l' altre perquè n' ha llegit molts, aquest perquè ha representat d' afició, aquell perquè ha estudiat retòrica, 'l de més ensá perquè escriu gacetillas, lo de més enllá perquè tradueix novelas francesas; en fi, tots tenen guanyat lo títol d' intel·ligents en obras dramáticas, tots saben las qualitats que aquestas han de tenir, tots troban ab la major facilitat los defectes de que adoleix una producció d' aquesta naturalesa.

¡En semblant mar d' inteligencia tant revolt, es natural que 'ls autors estiguin més exposats á naufragar, que no pas á arribar á port ab la nau sense averia!

* *

Palcos, butacas, passillos, públich, tot es plé á vessá. Aquesta circumstancia no té de sapiguer greu al autor y deu plaure á l' empresa; sols han de estarne queixosos los concurrents que pera amatinarse á pendre localitat, han tingut de pagar algun ralet de més en contaduría, de qual costum *empresaria* may m' he sapigut donar la rahó, y aquells qu' han hagut de recorre als revenedors pagant alguna pesseta més per la localitat, qual abús tampoch comprench perquè s' ha de tolerar.

Ben segú que aixó es causa de que l' auditori de la primera representació sigui més exigent que 'l de las otras funcions, perque si la cosa costa més te de valer més, y pel regular, lo dia d' estreno, ja siga per poca se guretata ab que 'ls actors diuhen lo paper, ja perque 's troban lligats devant de tanta gent disposada á criticarlos, lo fet es que la cosa no corre tan be com los demás dias. Y aixó si que recau en perjudici del autor.

Per altra part, en la primera representació 's tarda més en l' arreglo de l' escena, y 'ls cómichs passen més temps en caracterisarse y vestirse; lo públich s' impacienta, 'ls uns murmuran, los altres pican de mans, alguns cridan ó xiulan y totas aquestas menudencias fan un feix del que se 'n ressenten las espallitas del que no hi té cap mena de culpa, que es lo pobre escriptor dramàtic.

* *

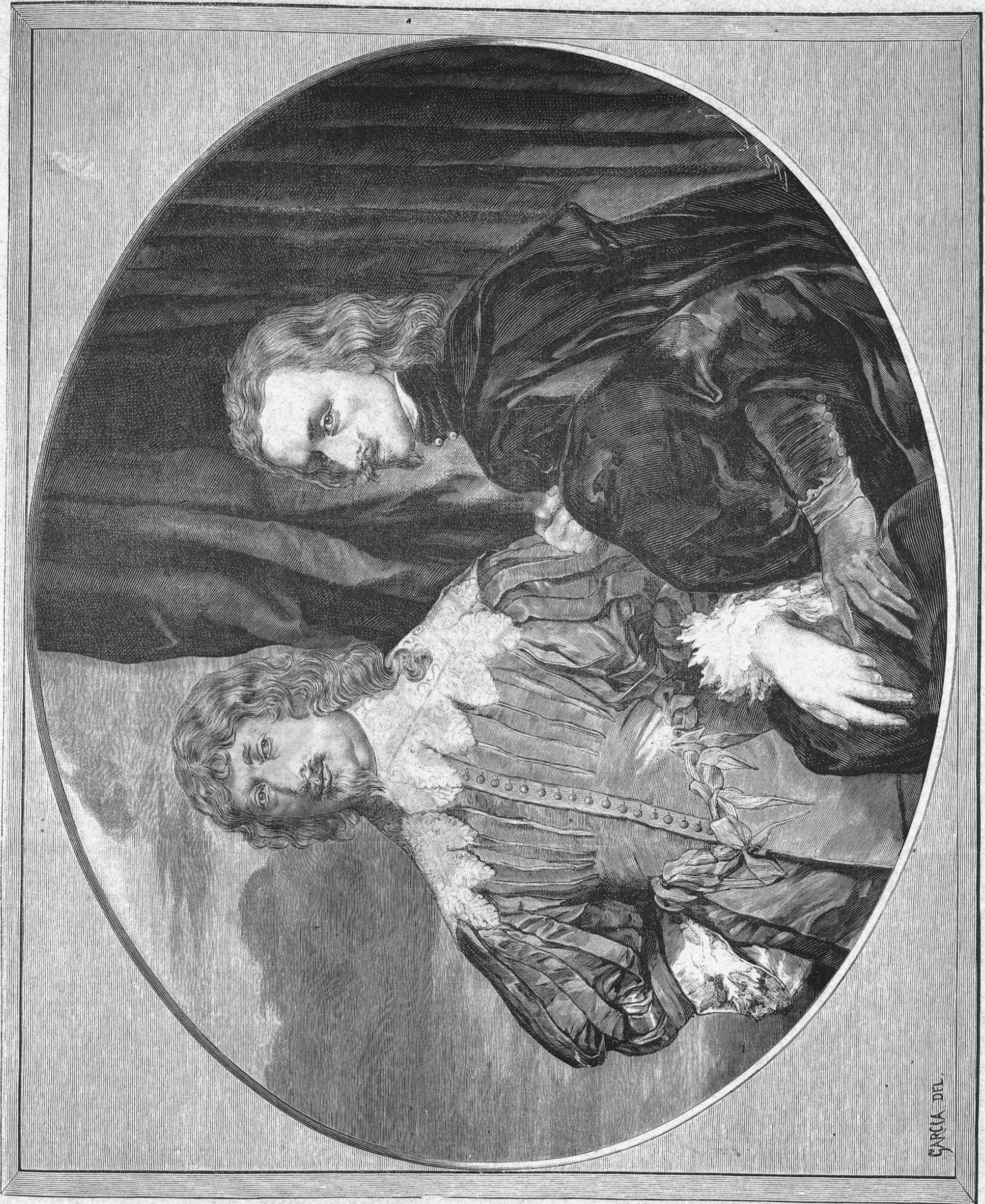
S' alsa 'l teló; la gatzara promoguda per l' impaciencia, cessa; lo silenci més magestuós regna en l' auditori. Si no fos perque l' apuntador crida més que 'ls actors, se sentiria fins l' esperit dels rellotjes que portan los oyents.



TIPO PRES DEL NATURAL PER S. GOMEZ

LO TRAJINER CATALÁ

GRABAT PER F. GOMEZ



GARCIA DEL.

DIBUIX DE GARCIA

VAN DYCK Y LO COMPTE DE BRISTOL.

GRABAT PER FUSTÉ

A LA MORT D' EN VICENS BOIX

Rahó tens en plorar, Valencia hermosa,
y, á la Poesia en demanar consol;
de ton ram s' ha esfullat la millor rosa,
l' áliga més famosa
vers altres regnes ha aixecat lo vol.

Com de l' antiga Grecia 'ls volguts sabís,
portava á son entorn la joventut,
que aprenia afanyosa de sos llabis
lo perdó dels agravis,
y 'ls camins de la Ciència y la Virtut.

Era un arbre de sombra regalada,
mil floretas brollarèn á son peu,
y en sa copa, verdosa y espayada,
hi feren sa niuhada
molts jolius rossinyols de dolsa veu.

A l' Angel del Judici la trompeta
demaná per fer crida á n' als que han mort,
y, deixant sa empolsada tomba estreta,
lo guerrer y l' poeta
li contaren ses gestes y dissort.

Ell separá la faula de la historia;
posá demunt cada héroe son vestit;
y, evocant dels qui foren la memoria,
se coroná de gloria
tes glories retreyent, Ciutat del Cit.

Y al sentirlos parlar ab armonia
un llenguatge amorós, mitx oblidat,
restablir-lo volgué, y, ab valentia,
á la gaya poesia
sots les ales posá del Rat-Penat.

A eixa bandera desplegada á l' ayre
s' hi acullí delitosa joventut,
que, ab ver afecte y renadiu donayre,
puntejá, avans de gayre,
d' Ausias March lo planyidor llaut.

Preuhades sont tes flors, terra escullida,
y cercan sa flayror totes les gents;
mes, sa fama ha pujat, y sa sortida,
desde que enorgullida
produheixes bells rams de pensaments.

Gloria á lo jardiner que en ta planura
ab tant acert mudá lo antich cultiu;
y, del esplet per veure 'n l' hermosura,
s' ha enlayrat á l' altura,
hont abarca de colp lo sol natiu

Rahó tens en plorar, mare estimada,
y á la poesia en demanar consol,
rahó tens en voler que aquesta anyada,
en ta Floral diada,
hi haja al manco una llágrima de dol.

Mes, no plores del tot, Valencia hermosa,
sa vida no passá com passa l' fum;
sinó com una estrella esplendorosa;
que, encar que morta y fosa,
deixa arribar sa no gosada llum.

MELCIOR DE PALAU.

Barcelona. 1880.

BRESCA DEL COR

Matinadas de Maig aromosas,
Dolsas trovas d' accent renadiu,
Purs remors de corrents escumosas,
No 'm neguén las tonadas melosas
Qu' ab véus agradosas
Arréu espargiu.

Soleyadas de calda abrusanta,
Del llar patri agradivol xardor,
Pur caliu de sentida complanta,
A mon arpa enardiu qu' avuy canta
D' amor l' encisanta
Primera ufanor.

D' eix amor que per l' ayre rodola,
Que 's rabeja entre l' ala del vent
Y en la llum, y en l' aucell que pidola
Y en l' herbey, hont la font que mormola
Fresqueta s' escola
Y s' mou dolssament.

*) Aqueixa inspirada poesia premiada en los darrers Jochs Florals de Valencia es la primera producció catalana del elegant y distingit poeta don Melcior de Palau, sols aplaudit fins ara en lo camp de la literatura castellana. Tan de bó que serveixi per demarcar una nova tendència en la manera d' escriure sas composicions poéticas, y molt nos plaura que poguém comptar desd' ara lo nom de jove tan distingit en la bona llista dels poetas qu' escriuen en nostra llenga.

D' eix amor, d' eixa flama divina.
Qu' es més pura que mustica mel,
Que per cels y per terra domina,
Y es rosada, pel cor purpurina;
Pels ulls, diamantina
Guspira del cel.

Que se 'l sent en l' oreig bellugayre,
Que volteja ufanós de la flor
En la pura dolssísima flayre,
Y en l' armónich cantar de que l' ayre
Rubleix tot trovayre
Quant canta ab lo cor.

¿Qué 'ls hi fá als nous aymants que, poch savís,
De la pau l' esplendent cobricel
Folls rebujen sos pares ó avis,
Si l' amor que recrema sos llavis
Desfá dols y agravis
Com Sol desfá l' gel?

¿Qué 'ls hi fá no tenir saborosa
Altra sava que un mar de il·lusions,
Si, com perla en petxina reclosa,
De son cor á sa boca festosa
Hi niuha frissosa
Munió de petons?

¿Qué 'ls hi fá? ¿Qué 'ls hi fá adalerada
D' aqueix mar la revolta maror,
Si, com cer á l' agulla imantada,
Sols atréulos la pau benhaurada
Qu' enllá l' estelada
Nudreix al amor?

Ré 'ls hi fá. Ells sols viuhen la vida,
De goig plena, deserta d' afanys,
D' eterns jorns il·lusió benehida:
Ells no tenen, com rosa marcida,
Sa pensa esmortida
Per fers desenganys.

Ells respiran plaher y tendresa,
Ells de pau covan purs sentiments,
Ells sols beuhen á doll la dolcesa,
Y no esmentan flagells ni viudesa,
Ni enuig ni tristesa,
Ni planys ni torments.

Perqué tot: llum, colors, armonia,
Sospirs, cántichs, aubadas, estels,
Clars de lluna, perfums, alegria...
Tot ho estotja en somniosa follia
L' ardent fantasia
D' aymants jovincels.

¡Oh! Benhajas, puríssima aubada,
Mot sublim, bella toya de llirs,
Llach de pau, primavera enjoyada,
Niu de goig, dolsa sava increada,
Y fresca ruixada
De cants y sospirs.

Tú serás, en eix mon d' anyoransa,
Melós néctar per penas y plors,
Y en las horas de trista migransa,
Serás sempre bell arch de bonansa,
Racés d' esperansa,
Y vida dels cors.

BALDOMERO SOLÁ Y SERIOL.

Badalona, Juliol de 1880.

SECCIÓ DE NOVAS

La Direcció de firas y festas de la Mercé ha publicat lo programa perque 's regiran aquestas que á continuació extractém. Dia 23 (vigilia): á las 12 del mitj dia repich general de campanas; inauguració de las novas barracas dels firatayres: á las 3 sortida dels nous gegants, drach de Vilafranca y moxiganga; per la nit ensaig d' iluminacions. Dia 24. A la primera hora albada per las músicas y societats corals: á las 8 sortida de gegants, nanos, etc., á las 9 inauguració de un arch al carrer de l' Unió costejat per l' industrial senyor Sellarés que repartirá grans caritats als pobres que passen per sota; á las 10 solemnes oficis á la Mare de Deu de la Mercé; á las 12 inauguració de pabellons industrials en lo passeig de Gracia; á las 3 y mitja corrida de toros; á dos quarts de 6 solemne profesó. En aquest dia y 'ls dos següents balls en l' envelat de la Nueva de la Mercé y aliadas. Iluminació de la Rambla del Centro; idem del plá de Palacio ab llum eléctrica. Ball catalá en lo passeig de Sant Joan. Dia 25. Com en tots los dias sortiran gegants, balls de bastons, etc. A las 12 col·locació del retrato dels ilustres catalans Balmes y Clarís en lo saló de casa la Ciutat; á la tarde funcions acrobáticas, músicas y serdanas: fochs artificials. Dia 26. Inauguració de la gran font monumental lluminosa en la plassa de Catalunya; á las 11 repart de llimonas, á la

nit certámen de la societat Romea. Dia 27. Corras de velocipedos, ruchs, etc., en lo passeig de Sant Joan; á las 8 de la nit serenatas en lo plá de Palacio. Dia 28. Sardanas y músicas en Hostafranchs, Poble Sech, Barceloneta; á las 4 gran torneix á usansa antiga; á las 10 fochs artificials al passeig de Gracia. Dia 29. Festa marítima; á las 3 de la tarde regatas, á la nit fochs artificials; á las 11 gran ball de gala. Dia 30. A las 12 inauguració de una casa de Lactancia, á la nit fochs artificials en la plassa de Tetuan.

La Junta Directiva termina son programa invitant los vehins á que guarnexin sas tendas y balcones concedint premis als que més se distingixin.

SECCIÓ DE BELLAS ARTS

Avans d' ahir fou col·locada en la Plassa Nacional de l' heróica é invicta vila de Puigcerdá, l' estátua del malhaurat brigadier Cabrinety, deguda al cizell del reputat escultor senyor Nobas.

Res podém dir de nostra cullita referent á la citada obra, puig no havém tingut lo gust de poderla veure; aixís es que perqué nostres llegidors no troben á méns sa ressenya, copiém lo següent párrafo que d' ella tracta en un article sobre l' escultura catalana nostre amich lo il·lustrat critich don Lluís Alfonso:

«Lo rostre sech, curtí, angulós, quixotesch (per lo que als retratos ideals del Ingenioso Hidalgo sembla) del bisarro militar, se veu, llansant llamps en la mirada, sota la visera del ros y sobre lo rígit coll de la levita de campanya. Sa posa es marcial sens esser afectada, y los amples plechs del capot han sigut hábilment utilitzats per l' artista pera donar fondo de ropatge á la figura. Abat ab son peu armas trencadas dels carlistas, y empenya ab sa destra la nua espasa, en tant que ab l' altre má estrony l' ullera de campanya. Es, en tot, una estátua ben concebuda y no pitjor executada, qu' expressa lo que deu expressar, y que simbolisa la forsa, l' energia y l' valor, sens caure per aixó en l' exageració teatral, que tant fàcilment desnaturalisa obras d' aquesta mena.»

Doném, per lo tant, l' enhorabona al autor del *Torero ferit*, per haver acreditat una vegada més ab sa nova obra la fama que de bon artista té ja adquirida. Rébila també lo poble de Puigcerdá, qual fama de civilisat y gloriós vé á acreditar-se més al honrar-se honrant á son ilustre defensor, y entrant, al mateix temps, en la via del bon gust per las arts fent aixecar un monument memoria eterna del agrahiment y página de la historia de l' escultura catalana.

L' obra dels puigcerdanesos hauria de servir d' exemple á totes las vilas y pobles importants de Catalunya, segurs de que al mateix temps que adquiririan nom, protegiran l' art escultórich que á tanta altura s' troba en nostra terra y del que tan poch cabal se 'n fá.

Sabuda es de tothom y majorment de nostres il·lustrats lectors, la manera de com los grechs arribaren á son notable avens é instrucció, com saben també que molt hi ajudá lo noble art escultórich, quals obras produhidas aquells temps son encare objecte de admiració per part nostra. Estigué just lo citat critich don Lluís Alfonso en una conferencia que doná en lo saló de cátedras del Ateneo Barcelonés, al dir que per medi de las estátuas aixecadas en llochs públichs s' aprecia ab més detalls la historia que no pas en la cátedra, puig que en tota nació que n' hi hagués molts, los estudis sols servian pera perfeccionar lo que ja coneixiam de noys.

Nosaltres no 'ns cansarém may, desde nostras columnas, de parlar en favor del art escultórich, col·locantlo en lo lloch qu' es mereix y en lo que desgraciadament no 's troba avuy ni en Catalunya ni Espanya.

Temps passat foren convocats á una reunió que 's celebrá en nostre histórich Saló de Cent, nostres artistas y escriptors, quins baix la presidencia de una comissió nomburada al efecte, tractavan de fundar en aquesta capital una *Asociació d' escriptors y artistas*, al estil de las que hi han en diferents punts d' Europa.

Com no ignorarán nostres lectors l' idea fou acullida, en principi, ab verdader entusiasme, mes després, per mala sort, se topá ab un inconvenient per portar á efecte la realisació del pensament; inconvenient trivialíssim, puig que sols se fundava en lo llenguatge oficial que la nova Associació havia de adoptar. L' intransigencia de uns y altres, feu que hagués de quedar mort per are lo pensament patintne sens dupte molt més las arts que no pas las lletras, y entre las primeras, en particular l' escultura que ni en Barcelona se troba á la altura qu' ella 's mereix.

La literatura catalana es positiu que té molta vida y que entre los periódichs, Jochs Florals, teatro y publicacions de diferent género, entre las que se n' hi comptan d' artísticas, te una vida robusta, envejable, y de la que satisfets n' están sos conreadors; aixís es, que en aquesta Associació sols hi podian anar á buscar son manteniment y si 's vol fins á més gran admiració,

mentres que en cambi aquelles podian fer molt en favor de l'esculptura desterrant la plétora de certámens literaris que are 's veu substituhint aquestas festes que se han fet ja de absoluta necessitat en tot poble una vegada cad'any, per lo que acaba de fer l'heroica vila de Puigcerdá.

Que aixó ho podian fer los escriptors catalans cap dupte 'n tenim, puig á ells sols son á qui 's dirigeixen las comissions que están encarregadas de organisar los certámens, y lo concell de aquells influeix molt en fer una cosa ó be un altre mentres aquesta com es de suposar, siga en bé y enaltiment de la població que se 'ls hi ha dirigit.

No se'ns digui que lo producte de la suscripció pera organisar un certámen siga escas pera poder esculpir una obra digna de figurar en un lloch públich, ni menys que no son prou numerosos aquells pera constituhir una verdadera protecció, puig fácil es de veure que casi no hi ha festa major en que no 's publiqui un cartell en lo que s' ofereixen uns 12 premis com á terme medi y de

uns 20 duros de cost uns ab altres, haventhi á més los gastos dels cartells, lloguer y adorno del local ahont se celebri la festa é impressió del tomo de las composicions premiadas si es que s' en fá. Afeigexis á n' aixó que lo aixecament de una estatua ó busto si 's vol, de un home célebre de la població, constituhiria una millora pública, una novetat, y per lo tant l' Ajuntament y altres autoritats, es de suposar que farian més esforços que no pas are, puig la cosa seria un recort etern, halagant á sos administrats, y una honra pel poble al honrar al art.

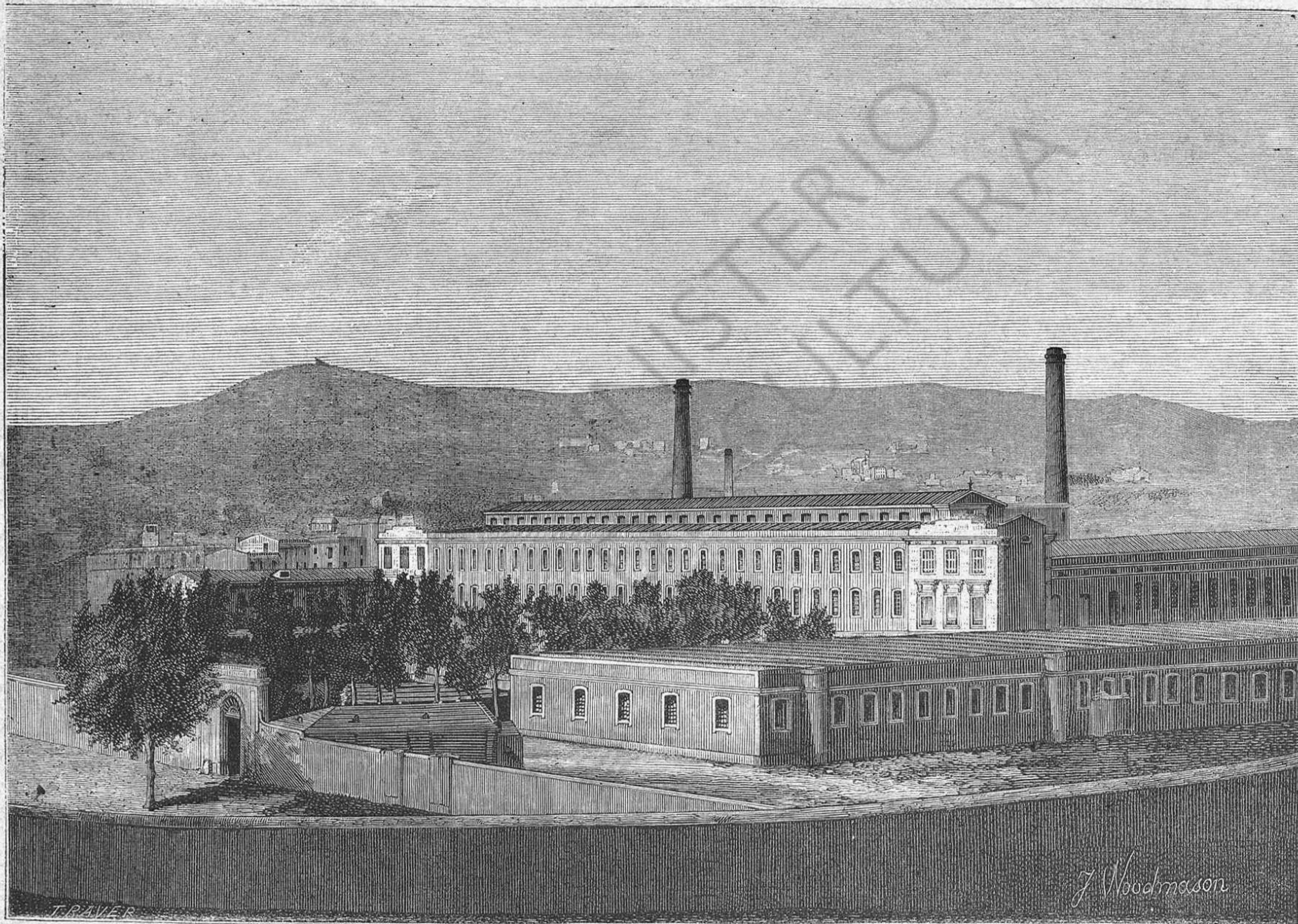
Mes deixém apart las consideracions en que 'ns havem enfangat y torném á nostre objecte que es lo de donar compte de las obras artísticas, deplorant si que per una cosa que als artistas ni 'ls hi vá ni 'ls vé, puig l' art se sab que no te nació y per lo tant tampoch llengua, hagi deixat de portarse, ara qu' era ocasió oportuna, á terme una cosa que en benefici de ells redundava com també al de major grau d' ilustració de nostre poble.

Tres aquarelas havem tingut ocasió de veure en *L'Exposició Parés* y totas tres son admiradas per los intelijents ab verdadera fruició, per esser molt ben fetas. Es superior á las duas altres una testa de senyora deguda al aquarelista italiá Tofano, y en efecte un no sab que alabar més, si la soltura en lo fer, la netetat y transparencia de colorit, ó la justesa ó veritat dels tons y dibuix. En quant á execució nosaltres podém dir que es lo millor qu' havém vist fins are.

Un carrer es la aquarela deguda al artista italiá també senyor Joris. En aquesta obra s' hi veu gran valentia y seguretat en la aplicació del color, fent l' efecte de esser pintat al oli per la vigorositat dels tons y clars y obscurs.

Es la tercera aquarela una testa de pageseta italiana copia de un quadro al oli del distingit pintor francés Perrault, que per més que está ben feteta no te res de particular.

ARTHUR GALLARD.



DIBUIX DE WOODMASON

LA ESPANYA INDUSTRIAL

GRABAT PER TRAVER

CASAS RECOMANABLES

PIANOS Y DEMÉS INSTRUMENTS MÚSICHS, de Valenti de Haas. Rambla del Centro, n.º 26.	EBANISTERIA, de Pons y Ribas. Ciutat, núm. 3.	GRAN TALLER DE FOTOGRAFIA, de Anton Ayerbe. Gracia. Carrer de Ximeneas. Gracia.	GRAN CAFÉ DE FIVALLER. Carrer de Aviñó.
FÁBRICA DE OBJECTES DE METALL BLANCH Y DAURAT, de Francisco de P. Isaura. Jaume I.	TEIXITS METÁLICHS Y MOTLLOS PERA FER PAPER, de Pere Vallés. Córtes, Gran-via, n.º 240.	FORTUNY. OBJECTES DE PINTURA, de T. Teixidó. Número 3. Carrer del Regomir, número 3.	GRAN FÁBRICA DE TEIXITS DE COTÓ, de Joseph Tolrà y Companyia. Passeig de Gracia, 3.
BASAR DE SASTRERIA, de Rabassó y Palau. Número 8, Carrer Nou, número 8, entresuelo.	GRAN ARMERIA Y QUINCALLERIA, de Lluís Vives y Companyia. Carrer de Fernando, núm. 20.	FILATURA MECÁNICA DE CÁNAM, de Domingo Gabriel y C. Carrer de Trafalgar, núm. 9.	FÁBRICA DE TAULAS DE BILLAR. Única de sa classe en Espanya, de Amorós germans. Asalt, 65.
INSTRUMENTS DE ÓPTICA, de Lluís Corrons. Número 12. Rambla del Centro, número 12.	LAMPISTERIA CATALANA, de F. Verdager y Companyia. Núm. 12. Carrer de Aviñó, núm. 12.	DIPÓSIT DE VIDRIERAS DE VÁRIAS CLASSES, de Salvador Bogaña. Carrer del Regomir, 10.	FÁBRICA DE TEIXITS DE SEDA, de Borrall y Pujadas. Baja de Sant Pere, número 11, pis primer.
TALLER D' ESCULTURA, de Joaquim Cañellas y Valls. Imatjes y escaparates. Freneria, 8 y 10.	MÁQUINAS DE CUSIR Y FER MITJAS, de Narcís Domenech. Carrer Ample, número 21.	APARATOS Y CANYERIAS PERA AYGUA Y GAS, de Ferrer y fill. Carrer de Sobradíel, número 7.	MAGATZEM DE PELLIS ADOBADAS y efectes pera sellers, de P. Comas. Neu de S. Cugat, n.º 5.
MAGATZEM DE GÉNEROS DEL PAÍS Y ESTRANJERS, de I. Call. Riera del Pi, núm. 17, 1.º	FÁBRICA DE PARAYGUAS Y ANTUCAS, de J. Tutau. Rambla de las Flors, frente la Vireyna.	SENYORS VIDAL, PARE Y FILL, LITÓGRAFOS. Carrer Mayor, núm. 152, primer pis. Gracia.	CONFITERIA, PASTELERIA Y REBOSTERIA, de Batllori y Cubells. Rambla del Centro, n.º 15.
GRAN MAGATZEM DE PAPER, de F. Balmas Planís. Carrer de la Viñeria, número 15. Especialitat en llibres ratllats y objectes de escriptori.	DR. MESSEGUER.—DENTISTA. Carme, 3, segon. Operacions de totes classes per difícils que sigan. Dentaduras completas y de molta duració.	EBANISTERIA de Olivé y fill. Sobradíel, núm. 8.	GRANDS TALLERS DE FUNDICIÓ Y CONSTRUCCIÓ DE MÁQUINAS, de Joseph Comas. Número 32. Carrer de Ferlandina. Número 32.
MAGATZEM DE DROGAS, al per major y menor, de Fernando Rus. Carrer de Sant Pau, n.º 10. Únic dipòsit en Espanya de paper albuminat.	CASA DE BANYS, (dita de Tras Correu) passatge de la Pau. Obert tot l' any. Banys de netetat y recreo, sulfurosos, etc., etc. Duxas á gran pressió.	PERSIANAS-VIVÉ. Ronda de Sant Pau, núm. 33.	FÁBRICA DE AIGUA CUYT, en Sant Martí de Provensals, de J. Puntas. Despaig: C. Comers, 23.
MAGATZEM DE GÉNEROS ESTRANJERS, al per major de Matas, Paloma y Serra. Boria, 17, 1.º	FÁBRICA DE LLIBRES RATLLATS, PAPERERIA Y OBJECTES DE ESCRIPTORI, de Joseph Arrufat y Torrents. Condesa de Sobradíel, núm. 1.	FÁBRICA DE PINTES Y LLISSOS PERA TEIXITS, de la senyora Viuda y fills de don Joseph Carreras Alberich. Carrer de Trafalgar, núm. 29.	MAGATZEM DE MERCERIA, de Gonzalo Comella. Carrer del Compte del Asalt, número 39.
		OBJECTES ARTÍSTICHS, ANTICHS Y MODERNOS, de F. Vidal. Passatge del Crèdit, núm. 3.	FERRERIA de A. Martí y Comp. Boqueria, 11.